

Kedves Versenyző!

Gratulálunk a Biológia OKTV-n elért eddigi kiváló teljesítményéhez! Csak így tovább!

MINDEN LAPRA – A VERSENYZŐ SZÁMÁHOZ – ÍRJA FEL A SAJÁT, ASZTALÁN IS LÁTHATÓ SZÁMÁT!

Elsőként az 1. feladatot kell megoldania. Amikor ezt befejezte, kézfeltartással jelezzen, és adja be ezt a lapot és a Növényismeret könyvet! Az első feladatra legfeljebb 30 perce van.

Ez után feltétlenül a 2. feladat következik! A 3–8. feladatot tetszés szerinti sorrendben oldhatja meg. A 2–8. feladatot csak a verseny végén kell beadnia. Összesen 120 perce van!

1. feladat (10 pont)

NÖVÉNYHATÁROZÁS

Határozza meg a kapott növényt! Írja le a határozás menetét! Például: 1. oldal 1b, 2b, 3a ...

...64.. oldal ..1b → 5b → 7b.....

...84.. oldal ..1b → 2b → 3b → 4a → 5a (4. csoport)

...89 .. oldal ...1a → 4b → 5b → 7a → 10a (ajakosok)

..142.. oldal ..1v → 2b → 5b → 8a → 9a → 10 (4 pont)

A növény magyar neve:.....Piros árvacsalán.....

A növény latin neve:.....*Lamium purpureum* (magyar és latin név össz. 1 pont)

Keresse ki a könyvből a növény ökológiai jellemzőit, és adja meg szavakkal! (össz. 1 pont)

....Euá.....eurázsiai

....Th.....egyéves.....

.....gyomtársulás

T.....5.....lomberdei

W.....5.....üde

R.....4.....enyhén meszes.....

N.....3-4...közepes-gazdag nitrogénben

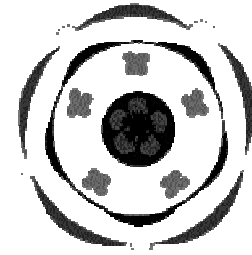
Z.....5.....degradációt kedvelő

TV....Gy.....gyomfaj

Rajzolja le a jobb oldali üres helyre
a növény virágának virágdiagramját! (2 pont)

Írja a kipontozott helyre a növény virágának
virágképletét! Pl. $K_5C_{(5)}A_{10}G_2$

$K_{(5)}C_{(5)}A_{(4)}G_1$
takarólevelek 1 pont, ivarlevelek 1 pont (2 pont)

Javította:

Ellenőrizte:

2. feladat (10 pont)

TRIPSZIN ENZIM VIZSGÁLATA

A kémcsőállványban három számozott kémcsövet lát. Mindegyikben 2 ml pufferoldat van, amely az enzim működéséhez a megfelelő kémhatást biztosítja, valamint azonos mennyiségű mesterséges szubsztrát is található benne. Ez a szubsztrát tartalmaz egy olyan peptidötést, amelynek elhasadása után jól láthatóan színes termék keletkezik.

Ezen kívül a 2. és 3. kémcsőben valamilyen más anyag is van.

A kis műanyag fiolában van a tripszin enzim, amelyből a műanyag pipettával vegyen ki egy keveset, és cseppentsen 1, lehetőleg azonos nagyságú cseppet mindhárom kémcsőbe! Várjon 2 percet, és írja be megfigyeléseit a táblázat első szürke sorába! (3 pont)

	1. kémcső	2. kémcső	3. kémcső
szubsztrát puffer ben	+	+	+
egyéb anyag	–	+	+
1 csepp enzim	+	+	+
1 csepp enzim után látható változás	sárga	színtelen	színtelen
+ 1 csepp enzim	+	+	–
+ 1 csepp enzim után látható változás	sárga	sárga	színtelen

Ha a megfigyelései alapján már ki tudta tölteni a táblázat első szürke sorát, akkor az első és második kémcsőbe cseppentsen további 1 csepp enzimet! A harmadik kémcső ebben a kísérletrészben a második kémcső kontrollja.

Várjon *legalább* 5 percet, de talán még jobb, ha elvégez egy következő feladatot, és azután visszatér ehhez a kísérlethez. A *legalább* 5 perc eltelte után írja be a megfigyeléseit a táblázat második szürke sorába! (3 pont)

7. Mi lehetett az oka a táblázat első szürke sorába beírt különbségeknek?

.....a 2. és 3. kémcsőben gátlószer volt..... (1 pont)

8. Magyarázza meg, mi volt a táblázat második szürke sorába beírt ...

különbségek oka?a gátlószer csak annyi volt, hogy az 1 csepp enzimet lekötötte, de a következő csepp enzim már tudott működni..... (1 pont)

hasonlóságok oka?:a második kémcsőbe becseppentett második csepp enzim ugyanúgy bontotta a szubsztrátot, mint az első kémcsőben..... (1 pont)

9. Mi az oka annak, hogy ezt a feladatot előre kellett sorolni? Melyik anyag menne tönkre? Mi ennek a magyarázata? Fogalmazzon pontosan!

.....a fehérjebontó enzim lebontaná a másik enzimmolekulát/"önmagát" nem elfogadható..... (1 pont)

Javította:

Ellenőrizte:

3. feladat (10 pont)
TOLL VIZSGÁLATA (10 pont)

1. Milyen tolltípusok vannak a toll feliratú papírban? Írja mellé, hogy mi a különböző típusok speciális szerepe? (3 pont)

.....

.....

.....

pehelytoll: hőszigetelés, evezőtoll: repülés, fedőtoll: vízlepergetés, rejtőzködés, udvarlás

2. Simítsa meg a legnagyobb tollat felfelé és lefelé! Mi a különbség? (1 pont)

.....

felfelé egységes lemezt alkot, lefelé a tollsugarak szétválnak;

Mi okozza ezt a különbséget? Keressen nagyítóval látható magyarázatot! (2 pont)

.....

.....

a zászlón, a tollsugáron lévő ágacskák között horgok vannak, amelyek az evezőtollakat egységes lemezzé kapcsolják össze;

3. Pörkölje meg egy szál gyufával az egyik tollat! Miket tapasztal? Mely elemek oxidálódásának következményei ezek? Milyen szerves anyag alkotja a tollat, és ez milyen anyagcsoportba tartozik? (3 pont)

elszénesezik: a fehérje széntartalma oxidálódott; bűdös szagú: a nagy kéntartalom oxidálódott; szaru/keratin, fehérje

4. Cseppentsen egy csepp vizet a legnagyobb toll zászlójára! Figyelje meg, milyen alakú a vízcsepp! Mi ennek a magyarázata, és mi a biológiai szerepe? (2 pont)

.....

.....

gömb alakú, mert nem nedvesíti a tollat/a toll anyaga víztaszító, ne ázzon át a madár tolla

5. Az előző feladatból azt láttuk, hogy a víz nem halad át a toll lemezén, vagyis ebből a szempontból a toll folytonos is lehetne. Biológiailag mi szól mégis a folytonosság ellen? (1 pont)

.....

sérülékenyebb lenne, nehezebb lenne

6. Ha a madár tolla a felszín alatt mégis vizes lesz, akkor meg tud száradni. Hogyan tud akkor a víz kijutni az alsó tollakból? Gondoljon a 2-es feladatrészen leírt struktúrára! (1 pont)

.....

a csepp nem jut be, de a vízpára átfér a toll horgai között

Javította:

Ellenőrizte:

4. feladat (15 pont)
MUSTÁRMAG ÉS UBORKA

1. A milliméterpapíron jelölje be a magok szintjét! Töltsön a kis fiolában lévő mustármagokra annyi vizet, hogy a víz a szűkületig érjen! Ütögetve rázza fel az esetleg bennszorult levegőt! Jegyezze fel ezt a startidőt, majd még kétszer figyelje meg újra a fiolát, és írja le a megfigyeléseit! (2 pont)

startidő:10.30.....

10 perc:nincs változás.....

20 perc:Kicsit megduzzadtak a mustármagok, a szintjük kicsit nőtt.....

30 perc:..... Jelentősen megduzzadtak a mustármagok, a szintjük jelentősen nőtt.....

40 perc:A mustármagok kitöltötték a fiolát.....

2. Fordítsa meg az óraüvegen lévő uborkaszeletet! Miért célszerű megfordítani? (1 pont)

.....a felszíne már megszáradt, kevésbé működik.....

3. Szórja rá egyenletesen az uborkaszeletre a kanálkában kitett sómennyiséget! Jegyezze fel az időt, és kétpercenként figyelje meg a változásokat! Írja le a megfigyeléseit! (2 pont)

startidő:10.35.....

2 perc: az uborka levelet ereszt, nedvesedik.....

4 perc: az uborka sok levelet eresztett, alácsorgott.....

6 perc: az uborka nagyon sok levelet eresztett, tocsog benne, a szelet összeaszott.....

4. Mi a két jelenség magyarázata? (1 pont)

....a mustármagban kevés volt a víz és sok az ozmotikusan aktív szervesanyag, a víz a féligáteresztő hártályakon át beáramlott a magba, megduzzadt a mag.....

....az uborkában sok volt a víz, a só feloldódott és a tömény sóoldat a féligáteresztő hártályakon át kiáramlott a sejtekből.....

5. Mi volt a hasonlóság a két kísérletben? (2 pont)

.....mindkét kísérletben a víz a féligáteresztő hártályakon át a nagyobb koncentrációjú hely felé áramlott (pontosabban oda, ahol a víz koncentrációja kisebb volt).....

6. Mi volt a különbség a két kísérletben? (2 pont)

...az első kísérletben a mag volt a töményebb oldat, tehát a sejtekbe a víz beáramlott, a mag kifeszült, a második kísérletben viszont a sejtek voltak nagyobb víztartalmúak, ezért a víz a sejtekből kifelé áramlott, a sejtek összeestek.....

Javította:

Ellenőrizte:

5. feladat (15 pont)

TALAJOK, JELLEMZŐIK, VÉDETT FAJAIK

Öt számozott papírtálcában ötféle talajmintát talál.

1. Tapintással, megfigyeléssel állapítsa meg, hogy mely talajok ezek!

A megfelelő számhoz írja a talajtípus nevét!

(5 + 5 pont)

1. erdei talaj homok..... a, c,
2. agyagos talaj a, d.....
3. szikes talaj b, d.....
4. dolomit talaj..... e.....
5. homokos talaj..... e.....

állítások:

a) nagy a víztartó képessége

b) nagy a sótartalma

c) nagy a humusztartalma

d) tömörödéssre hajlamos

e) nyers talaj

2. Állapítsa meg, hogy a következő védett növények melyik talajban fordulnak elő tipikusan!

Csak a számokat írja be!

(fajonként 1 pont)

pilisi len	4.....	báránypirosító	5.....
pozsgás zsázsa	3.....	ikrás fogasír	1.....
kék szamárkenyér	5.....		

Javította:

Ellenőrizte:

6. feladat (15 pont)
A BIOLÓGUS SÉTÁJA

A később kapott tálcán tíz élőlényt vagy élőlénydarabot talál. Ismerje fel az élőlényeket, majd társítsa a számokat és az élőlények nevét a leírásokhoz!

Piszkozati rész

1. (hegyi) juhar.....	6. egérárpa
2.(kislevelű) hárs.....	7.pásztortáska.....
3. angolperje	8.(fekete) bodza.....
4. (nagy) útifű	9. kis rovar.....(lovag)bodobács.....
5. (magas) kőris	10. nagy rovar (rezes) futrinka

Tisztázati rész (szám 0,5 pont, név 1 pont)

Egy erdőben élnek:

- szám: 2 név: hárs
- szám: 5 név: kőris
- szám: 1 név: juhar.....
- szám: 7 név: rezes futrinka

elfogadtuk még

- szám: 8 név: bodza (ha esetleg a fürtös bodzára gondolt)

Gyomtársulásban, városi utak mentén élnek:

- szám: 3 név: angolperje
- szám..... 4 név: útifű
- szám..... 6 név: egérárpa
- szám..... 7 név: pásztortáska
- szám..... 8 név: bodza
- szám..... 9 név: bodobács

elfogadtuk még

- szám: 1 név: juhar (ha esetleg a mezei juharra gondolt)

Javította:

Ellenőrizte:

7. feladat (20 pont)
MUSLICÁK GENETIKÁJA

A kis fiolában 8 darab muslicát (*Drosophila melanogaster*) talál. Ezek a példányok a homozigóta szülőkből keletkezett második utódnemzedék egyedei, amelyek számarányukban is jellemzik a második utódnemzedéket.

1. Állapítsa meg a muslicák szemszínét és ivarát! (4 pont)

Szemszínüket tekintve itt csak vörös és fehér szeműeket talál.

A nőstények potroha nagyobb, domborúbb, a vége hegyesebb, kevésbé sötét.

A hímek potroha keskenyebb, potrohvégük lekerekített, sötétebb.

A biztosabb azonosítás érdekében két-két egyforma van.

1. szemszíne:piros..... ivara:nőstény.....
2. szemszíne:piros..... ivara:hím.....
3. szemszíne:fehér..... ivara:nőstény.....
4. szemszíne:fehér..... ivara:hím.....

A szemszín X kromoszómához kötődő tulajdonság, és a piros szemet létrehozó allél domináns a fehéret létrehozó alléllal szemben. A muslicák ivarmeghatározása az emberével azonos típusú. Használjon a genotípus jelölésére X^P , X^f és Y jeleket!

2. Állapítsa meg, hogy milyen szülőkből indultunk ki, milyenek voltak az első nemzedék arányai, és milyen lett a második utódnemzedék! Írja fel a geno- és fenotípusokat, és jelezze azok arányát is! (A lap hátulját piszkozatként használhatja!) (8pont)

P	$X^f X^f$ fehér nőstény	x	$X^P Y$ piros hím
F1	$X^P X^f$ piros nőstény	x	$X^f Y$ fehér hím
F2	$1/4 X^P X^f$ piros nőstény		$1/4 X^P Y$ piros hím
	$1/4 X^f X^f$ fehér nőstény		$1/4 X^f Y$ fehér hím

3. Milyen lesz a következő nemzedék (a harmadik utódnemzedék) fenotípusaránya? (Törtként megadva megfelelő!) (A lap hátulját piszkozatként használhatja!) (8 pont)

5/16 piros nőstény
 3/16 fehér nőstény
 2/16 piros hím
 6/16 fehér hím

Javította:

Ellenőrizte:

8. feladat (15 pont)

TEJFÖLSZERŰRE KEVERT ANYAG VIZSGÁLATA

Állapítsa meg, a szerves anyagok mely csoportjai vannak a Petri-csészén található, tejfölszerűre kevert anyagban! A kapott, üres felülettel is rendelkező Petri-csészén és két üres kémcsőn kívül rendelkezésére áll: kémcsőállvány, kis mintavevő kanálka, borszeszegő, gyufa, kémcsőfogó, Szudán III-oldat, Fehling I. és II. reagens, Lugol-oldat, tömény salétromsav, víz. Tervezze meg a kísérletet a meglévő eszközökkel és anyagokkal!

Ha olyan anyagot is talál, amelyik nem volt a keverékben, azért pontlevonás jár!

1. Írja le, hogy melyik vegyszerrel mit tud vizsgálni, mi jelenti az anyag meglétét, és mi a magyarázata! Ahol tud, ott írjon egyenletet is! (5 pont)

Szudán III-oldat: .a lipideket piros színnel jelzi, apoláris festék az apoláris anyagban oldódik...

Fehling I. és II. reagens:a mono- és diszacharidok (kivétel szacharóz), illetve redukáló cukrok, illetve aldehidcsoport kimutatására szolgál, a kék színből melegítésre vörösre vált

Lugol-oldat: a jódot mutathatjuk ki vele, kék, sötétkék vagy fekete lesz, ha a Lugolban lévő jódmolekulák a keményítőspirál belsejében más polaritású közegbe kerülnek

tömény salétromsav: a fehérjét mutathatjuk ki vele, de csak azt, amelyiknek van olyan aminosava, amelyiken benzolgyűrű van, mert a salétromsav azt nitrálja, és a nitrobenzol sárga színét látjuk

víz: a poláris anyagokat oldja, az apolárisakat nem

2. Tervezze meg, hogy mit hogyan fog megvizsgálni, és állapítsa meg a vizsgálatok sorrendjét! Indokolja a sorrendet, vagy jelezze, ha a műveletek tetszőleges sorrendűek lehetnek! (3 pont)

A Szudán III. nem cseppenthető közvetlenül az anyagra, mert akkor mindenképpen látjuk a festék színét, ezért az anyagot vízzel kell elegyíteni, és ha két fázis látszik, akkor a felső fázisban kell elhelyezkednie a hozzáadott Szudán III festéknek. Ehhez kell tehát az első kémcső, a Szudán III és a víz. (2 pont)

A Fehling-reakció reagensoldatát külön el kell készíteni, és ahhoz kell a vizsgált anyagot adni, ezért ehhez is külön kémcső kell, ez a második kémcső. (2 pont)

A Lugol és a salétromsav a Petri-csésze szabad felületére kikenhető, és a reagens közvetlenül hozzáadható, itt a sorrend mindegy. (1 pont)

3. Állapítsa meg, mely anyagok voltak jelen a keverékben, és indokolja azzal, amit tapasztalt!

lipid volt benne, mert a vizes fázis tetején újabb fázis jelent meg, és a Szudán III azt festette meg erősebben (2 pont)

redukáló szénhidrát volt benne, mert a Fehling-próba pozitív volt (1 pont)

keményítő volt benne, mert a Lugol-oldat hatására a kis minta megfeketedett (1 pont)

fehérje volt benne, mert tömény salétromsav hatására a kis minta megsárgul (1 pont)

Javította:

Ellenőrizte: